

Tulevaisuusvalmennuksen mahdollisuudet

**Tulevaisuusvalmennettavien nuorten kokemukset etäopiskelusta
ja valmennuksen kehittämistarpeista**

Tiivistelmä

Tekijä Jakorinne, Tanja	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 30 + 5	Valmistumisaika 2021
Työn nimi Tulevaisuusvalmennuksen mahdollisuudet Tulevaisuusvalmennettavien nuorten kokemukset etäopiskelusta ja valmennuksen kehittämistarpeista		
Tutkinto Sosionomi AMK		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio Dilan tulevaisuusvalmennus, Lahden diakonialaitos		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada nuorten ääntä kuuluviin ja antaa lisää työkaluja Lahden diakonialaitoksen tulevaisuusvalmennukselle lähteä auttamaan nuoria heidän tarvitsemallaan tavalla. Tarkoitus oli kyselyn avulla saada tulevaisuusvalmennettavia nuoria osallistettua tulevaisuusvalmennuksen kehitystyöhön ja saada tulokset Lahden diakonialaitoksen hyödynnettäväksi sen omaan kehitystyöhön. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten tulevaisuusvalmennettavat nuoret ovat kokeneet tulevaisuusvalmennuksen etäopiskelun aikana.</p> <p>Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Lahden diakonialaitos eli Dila. Opinnäytetyön laadullinen tutkimus toteutettiin kyselytutkimuksena verkkokyselyn muodossa tulevaisuusvalmennettaville nuorille. Aineiston analyysi tehtiin teemoittain, koska aineistosta oli selvästi nostettavissa esiin kolme eri teemaa.</p> <p>Kyselytutkimuksen tulosten mukaan tulevaisuusvalmennettavat nuoret olivat kokeneet etäopiskelun pääosin rankaksi ja yksinäiseksi puurtamiseksi. Valmennettavat nuoret olivat hyötynneet tulevaisuusvalmennuksesta paljon, ja monet vastaajista uskoivat sen auttavan saattamaan nykyiset opinnot loppuun. Tulevaisuusvalmentajalta oli saatu tsemppausta ja kannustusta opiskeluihin. Vastaajat kaipasivat valmennukselta tapauksia useammin sekä enemmän yhteistyötä tulevaisuusvalmennuksen ja oppilaitoksen välille.</p> <p>Opinnäytetyön tulosten perusteella tulevaisuusvalmennuksesta on hyötyä nuorille työpajatoiminnan jälkeen. Jos nuorilla on haasteita opintojen kanssa, tulevaisuusvalmentaja pystyy auttamaan nuoria niin, että koulu ja opiskelut saataisiin päätökseen. Tulevaisuusvalmentaja on nuorille tärkeä tuki ja apu. Lahden diakonialaitos pystyy hyödyntämään saatuja tuloksia omassa kehittämistyössään ja suunniteltaessa tulevaisuusvalmennuksen jatkoa.</p>		
Asiasanat syrjäytyminen, syrjäytymisen riskitekijät, työpajatoiminta, tulevaisuusvalmennus, etäopiskelu		

Abstract

Author Jakorinne, Tanja	Type of Publication Bachelor's thesis	Published 2021
	Number of Pages 30 + 5	
Title of Publication The possibilities of the future training Experiences of the adolescents participating in future training and its development		
Name of Degree Bachelor of social services		
Name, title and organization of the client Dila future training, Lahden diakonialaitos		
Abstract <p>The purpose of this thesis was to deliver new ideas from adolescents and make their voices heard. Additionally, the aim and purpose were to provide tools for Lahden Diakonialaitos, also known as Dila, to provide future training for adolescents in a needed way. The purpose was to collect information through interviews. Interviewees were adolescents participating in future training. As part of the process, these adolescents were encouraged to take part of the development of the future training in Dila. The information and result of the study are also assigned for Dila and their own development of the future training. The main aim of the thesis was to gain an understanding of, how adolescents participating in future training have experienced the future training during the time of distance school.</p> <p>The study was commissioned by Dila. The study was a qualitative study, and the empirical data has been collected through a web-questionnaire that was assigned for the adolescents participating in future training. Analysis of the thesis was conducted through a thematic analysis since there were clearly three different themes that emerged from the empirical data.</p> <p>The study showed that these adolescents felt like they benefitted a lot from the future training and many of the interviewees were confident that future training would help them to finish their studies. Future coach had provided a lot of encouragement and support for their own studies. The interviewees, the respondents, were only asking for more meetings with future coach as well as more comprehensive cooperation between the future coach and the school.</p> <p>Based on the results, the future training is specifically beneficial for the adolescents after the workshop meetings. Future training might be useful if the adolescent is having difficulties in finishing her studies. At the same time, future coach is an important support for the adolescent. These results can be used by Dila to develop their future training in the future.</p>		
Keywords social exclusion, risk factors for exclusion, workshop activities, future training, distance learning		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Nuorten syrjäytyminen	2
2.1	Syrjäytyminen Suomessa ja muualla Euroopassa.....	2
2.2	Syrjäytymisen riskitekijät ja ehkäisy	4
3	Työpajatoiminta ponnahduslautana yhteiskuntaan.....	8
3.1	Työpajatoiminnan perusta.....	8
3.2	Työpajoista apua kouluttautumiseen ja työllistymiseen	9
4	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset.....	12
5	Opinnäytetyön toimeksiantaja	13
5.1	Lahden diakonialaitos	13
5.2	Dilan tulevaisuusvalmennus	13
6	Opinnäytetyön toteuttaminen	15
6.1	Laadullinen opinnäytetyö	15
6.2	Aineistonkeruumenetelmänä kysely.....	15
6.3	Aineiston analyysimenetelmä	16
7	Kyselytutkimuksen tulokset.....	18
8	Pohdinta	22
8.1	Johtopäätökset	22
8.2	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	25
8.3	Jatkotutkimusideat ja hyödynnettävyys.....	27
	Lähteet	28

Liitteet

Liite 1. Tulevaisuusvalmennettaville nuorille tehty kysely

1 Johdanto

Perheet ovat eriarvoisessa asemassa, ja niillä on erilaisia voimavaroja jaksaa koronakriisin yli. Oman lapsen hyvinvoinnin edistäminen jää perheen talousahdingon varjoon. Yhteiskunnallisestikin on vaarana, että lasten ja nuorten oikeudet jäävät varjoon, kun tehdään koronaepidemian akuutin vaiheen ratkaisuja esimerkiksi julkisen talouden elvyttämiseksi. Kaikilla perheillä ei myöskään ole samanlaisia valmiuksia auttaa ja tukea koululaisia heidän opinnoissaan. Tämä lisää epätasa-arvoa nuorisoryhmien välillä. Koronakriisi uhkaa lisätä nuorten syrjäytymistä. (Valtioneuvosto 2020.)

Korona on ollut tämän ja viime vuoden polttavin puheen aihe valtamedioissa niin Suomessa kuin maailmallakin. Paljon on puhuttu koronan ja siitä johtuneiden rajoitusten vaikutuksista yhteiskuntaan. Koulujen suluilla, etäopiskelulla ja harrastusten pois jäännillä on erityisesti vaikutuksia nuorten hyvinvointiin niin lyhyellä kuin pitkälläkin aikavälillä tarkasteltuna.

Syrjäytyminen ja koulupudokkaat eivät ole mitään uusia ilmiöitä. Koronakriisin vaikutukset syrjäytymisen kasvuun huolestuttavat myös sosiaali- ja terveysministeriötä. Sosiaali- ja terveysministeriö esittää huolensa julkaisemassaan tiedotteessa (24.6.2020) nuorten syrjäytymisen kasvusta ja eriarvoisuuden lisääntymisestä. Ministeriö painottaa, että koronaepidemian jälkihoidossa tarvitaan pikaisia ensivaiheen toimia sekä pitkäkestoisia toimia lasten ja nuorten hyväksi. Lasten, nuorten ja perheiden palvelut ovat pääosin kuntien vastuulla, joten koronaepidemian jälkihoidossa on kunnille tarjottava riittävät resurssit palvelujen tuottamiseen.

Opinnäytetyön toimeksiantajana on Lahden diakonialaitos. Lahden diakonialaitoksella eli Dilalla on pitkät perinteet, ja se on tehnyt hyvää, auttanut ja tukenut kaikenikäisiä jo sota-
vuosista lähtien. Tällä hetkellä Lahden diakonialaitoksella toimii nuorille, alle 29-vuotiaille sote-työpaja Stoori, jonka jälkeen nuorilla mahdollisuus siirtyä tulevaisuusvalmennukseen. (Lahden diakonialaitos 2021.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on saada nuorten ääntä kuuluviin ja antaa lisää työkaluja Dilan tulevaisuusvalmennukselle lähteä auttamaan nuoria heidän tarvitsemallaan tavalla. Tarkoituksena on kyselyn avulla saada tulevaisuusvalmennettavia nuoria osallistettua tulevaisuusvalmennuksen kehitystyöhön ja saada tulokset Lahden diakonialaitoksen hyödynnettäväksi sen omaan kehitystyöhön. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten tulevaisuusvalmennettavat nuoret ovat kokeneet tulevaisuusvalmennuksen etäopiskelun aikana.

2 Nuorten syrjäytyminen

2.1 Syrjäytyminen Suomessa ja muualla Euroopassa

Syrjäytymisen käsite on laaja, eikä sille ole yksiselitteistä määritelmää (Marttunen ym. 2014, 1). Syrjäytyminen määritellään kansainvälisesti eri tavoin, ja siihen rinnastetaan myös muita käsitteitä. Köyhyys (poverty) liitetään usein syrjäytymisen käsitteeseen. Rinnakkaisia käsitteitä syrjäytymiselle ovat myös hylkäämien ja eristäytyminen. (Pasto 2016, 11.) Suomen sosiaali- ja terveysministeriö (2021) määrittelee syrjäytymisen käsitteeksi, jolla kuvataan nykyaikaisen yhteiskunnan huono-osaisuuden muotoja. Syrjäytyminen voi olla seurausta esimerkiksi köyhyydestä, työttömyydestä, mielenterveysongelmista, alkoholismista tai joutumisesta yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle. Syrjäytyminen estää ihmistä osallistumasta täysipainoisesti normaaleihin yhteiskunnan toimintoihin. Ihmiset ovat alttiita syrjäytymään elämän käännekohtissa ja muutosvaiheissa, kuten parisuhteen, opintojen tai työsuhteen päättyessä.

Nuorilla syrjäytyminen ja yhteiskunnan ulkopuolelle jääminen liittyy vahvasti opintoihin ja koulutukseen. Erilaiset tutkinnot turvaavat riittävät tiedot ja taidot erilaisiin ammatteihin ja työelämään. Lähes kaikkiin työelämän tehtäviin vaaditaan koulutusta. Nykyään on koko ajan vähemmän työpaikkoja, joihin ei vaadittaisi koulutusta. (Myrskylä 2011, 24.) Työn, koulutuksen, opiskelujen ulkopuolella olevista nuorista käytetään myös käsitettä NEET-nuoret (Not in Employment, Education or Training). Ulkopuolella oleminen voi olla myös vapaaehtoista ja täysin normaali vaihe nuoruudessa, kun haetaan opiskelemaan ja valmistaudutaan pääsykokeisiin. Pitkittyessään NEET-vaihe voi kuitenkin altistaa syrjäytymiselle. (THL 2021.)

Pasto (2016, 16) muistuttaa, että nuoret työttömät ja koulutuksen ulkopuolella olevat eivät muodosta yhtenäistä ryhmää, eivätkä nuorten tilat ole stabiileja. Nuoren rooli työnhakijana, työttömänä ja työntekijänä voi vaihdella. Aaltonen ym. (2015, 20) nimittävät näitä roolin vaihtajia ”piipahtelijoiksi”. Syrjäytyminen ei ole pysyvä tila, vaan syrjäytymisvaarassa piipahtelu voi johtua monista syistä. Työelämän rooli voi vaihdella, ja kotona voidaan hoitaa lapsia tai olla pitkällä sairauslomalla. Myös opiskelut saatetaan aloittaa jossain oppilaitoksessa eikä ala tunnukaan oikealta, vaan haetaan toiselle alalle. Piipahtelu on siis todellista liikkumista tilojen välillä.

Nuorilla saattaa olla myös pitkäkestoisia ongelmia, mikä yhteiskunnan kannalta on hidasta ja kallista ja nuorille itselleen turhauttavaa ja masentavaa. Opiskelujen tai työelämän ulkopuolella olo ja mielenterveyden ongelmat voivat vahvistaa toisiaan ja syrjäyttää nuorta entisestään sekä sosiaalisista suhteista että mielekkästä vapaa-ajasta. Toisaalta nuoruus on

toiveikkuuden aikaa, ja siihen liittyy paljon ajatuksia tulevaisuudesta ja erilaista mahdollisuuksista. Syrjäytyneillä ja syrjäytymisuhan alla olevilla nuorilla on vielä aikaa kuntoutumiseen. Riittävän tuen, ohjauksen ja oikeanlaisen palveluverkoston avulla he voivat kiinnittyä yhteiskuntaan ja sen toimintoihin. (Pasto 2016,16.)

Syrjäytymisen määrittelyn haastavuuden kannalta on myös haastavaa mitata, kuinka paljon Suomessa on syrjäytyneitä nuoria. Luvut vaihtelevat eri tutkimuksissa. Tämä johtuu siitä, että tarkkaa tilastoseurantaa ei ole ja nuorten koulutuspolut ovat hyvin moninaisia. (Nurmi 2011, 28.) Koko Euroopassa köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevia on ollut yli 120 miljoonaa vuonna 2008. EU:n johtajat ovat asettaneet tavoitteet syrjäytyneisyyden vähentämiseksi vuoteen 2020 asti. Vuonna 2017 syrjäytyneitä on ollut 4,4 miljoonaa vähemmän kuin vuosina 2008–2012, jolloin luvut olivat huipussaan. EU-valtioiden välillä on eroja hyvinvointijärjestelmissä, mikä vaikuttaa työhön syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäisemiseksi. Vuonna 2017 paras valtio oli vähentänyt köyhyysriskiä 57 %, kun taas heikoin vain 16 %. (European commission 2020.)

Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa puhutaan ulkopuolisuuden ulottuvuuksista. Ulkopuolisuuden pitkittyessä on vaarana syrjäytyminen. Norjassa ulkopuolisuudelle on kuusi eri osaluuetta, kun Ruotsissa ja Tanskassa ulkopuolisuutta tarkastellaan neljästä näkökulmasta: sosiaalisesta, taloudellisesta, koulutuksellisesta ja työelämän näkökulmasta. Suomessa puolestaan seurataan ja tilastoidaan eniten kahta viimeiseksi mainittua. (Myrskylä 2011, 22–23.) Yle on uutisoinut vuonna 2019, että Me-säätiön mukaan syrjäytyneitä nuoria on noin 60 100 Suomessa. Vastaava luku vuotta aiemmin on ollut lähes 68 000. (Yle 2019.)

Koronakriisi uhkaa lisätä nuorten eriarvoisuutta, ja myös syrjäytyneisyysluvut uhkaavat nousta. Ennustettavissa on, että kriisin negatiiviset vaikeudet kohdistuvat juuri niihin ryhmiin, jotka ovat entuudestaan olleet haavoittuvassa asemassa. Koronakriisiin liittyvät oleellisesti taloudelliset ja koulutukselliset ongelmat, jotka saattavat pitkäaikaistua ja muodostua ylisukupolvisiksi. Kriisin jälkihoidossa tulee kiinnittää huomiota nuorten koulutustasoon, opiskelumahdollisuuksiin ja opiskelussa tarvittavaan tukeen sekä nuorten työllistymismahdollisuuksiin. (Valtionneuvosto 2020, 30–31.)

Syrjäytyneisyys vaikuttaa sekä yksilön omaan taloudelliseen tilanteeseen sekä valtion julkiseen talouteen. Henkilön saamatta jäänyt palkka vähentää valtion verotuloja ja puolestaan lisääntynyt sosiaaliturvan käyttö kasvattaa menoja. Myös työllistymispalvelujen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttö lisää menoja. (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 39.) Aaltosen ym. (2015, 40) teettämän tutkimuksen mukaan syrjäytyneet nuoret ovat muita sairaampia ja käyttävät enemmän terveydenhuollon palveluita ja lääkkeitä, mikä nostaa kustannuksia. Ei voida kuitenkaan suoraan sanoa, että terveyspalvelujen käyttö johtuu syrjäytymisestä,

koska toisaalta juuri mielenterveysongelmat voivat johtaa syrjäytymiseen. Eri riskitekijöiden kustannuksia on vaikea erottaa toisistaan (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 39).

2.2 Syrjäytymisen riskitekijät ja ehkäisy

Syrjäytymisen riskitekijät

Kajantie ym. (2013, 25–29) esittävät, että syrjäytymiseen johtavat kehityspolut ja huono-osaisuuden kasautuminen voivat alkaa jo sikiöaikana. Sikiöajan olosuhteet voivat vaikuttaa aivoihin ja muuhun kehoon tavalla, joka joko edistää tai hidastaa ihmisen kykyä selvitä vaikeistakin elämäntilanteista. Sikiön kohdunsisäinen ympäristö, kuten istukan toiminta, ravinnon ja hapen määrä ja äidin hormonitoiminta, välittää sikiölle viestejä siitä, millaiset olosuhteet syntymän jälkeen vallitsevat. Tämä auttaa sikiötä totuttamaan aineenvaihdunnan ja aivojen kehitystä vastaamaan näitä olosuhteita koko loppuelämän ajaksi. Ilmiölle ei ole vielä yhtä selkeää nimitystä, mutta lajilla, joka pystyy sopeuttamaan aineenvaihduntaansa ja käyttäytymistään vaihtuvien olosuhteiden mukaiseksi on paremmat mahdollisuudet selviytyä ja menestyä ympäristön muuttuessa.

Olennainen osa syrjäytymisen ehkäisyssä on tunnistaa syrjäytymisen riskitekijät. Niitä voivat olla, Kajantien ym. (2013, 25–29) esittämän sikiöajan lisäksi: nuoren sosiaalinen tausta, perhemuoto, heikko koulumenestys ja oppimisvaikeudet. Sosiaalisella taustalla viitataan vanhempien koulutustasoon. Nuorilla, joiden vanhemmat ovat suorittaneet vain peruskoulun, on suurempi riski tulla koulupudokkaiksi ja sitä kautta syrjäytyä. Vanhempien vähäinen koulutus voi välittää nuorelle heikkoa arvostusta kouluttautuneisuutta kohtaan. Toisaalta niillä vanhemmilla, joilla on heikko koulutustaso, ei ole samalla lailla kykyä ohjata ja tukea nuorta koulunkäynnissä, ja nuoria voivat ohjata myös samat piirteet ja taipumukset kuin heidän vanhempiaan aikanaan. (Nurmi 2011, 30.) Huono-osaisuus kuten kouluttamattomuus, työttömyys ja toimeentulotuen asiakkuus on tutkimuksissa todettu olevan ylisukupolvista. Kun mitataan vanhempien toimeentulotuen asiakkuutta, mitataan toisaalta kasautunutta huono-osaisuutta. Vanhempien toimeentulotuen asiakkuus lisää nuoren NEET-statukselle jäämistä riippumatta hänen toisen asteen koulutuksen suorittamisestaan. (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 34)

Sijaishuollossa olevilla nuorilla on todettu olevan suurempi riski syrjäytyä (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 34). Kodin ulkopuolelle sijoitettuna olleet lapset ja nuoret ovat altistuneet muita useammin epäsuotuisille tekijöille ja olosuhteille, jotka liittyvät vanhempien käyttäytymiseen ja elinympäristöön. He myös menestyvät muita heikommin varhaisaikuisuudessa. (Heino ym. 2013, 65–66.) Myös yksinhuoltajaperheiden lapsilla ja nuorilla on todettu olevan suurempi riski syrjäytyä. Tätä on selitetty toisen vanhemman rooli mallin uupumisella,

etenkin poikien osalta, joilta puuttuu miehisen koulutus- ja uramallin esimerkki. Yksinhuoltajaperheiden lapsilla on myös yleisesti heikompi koulumenestys. (Nurmi 2011, 30.)

Marttunen ym. (2014) tuovat esiin huolta nuorten mielenterveydestä. Heidän mielestään lasten ja nuorten mielenterveyden haasteisiin ei ole puututtu tarpeeksi syrjäytymiskeskusteluissa, vaikka tiedetään, että mielenterveysongelmilla on yhteys syrjäytymiseen. Poliitikatoimet eivät ole ottaneet huomioon sitä, että nuorten koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle jääminen johtuu usein mielenterveydenhäiriöistä. Suurin osa mielenterveydenhäiriöistä alkaa jo ennen 25. ikävuotta. Koulumenestyksen heikkeneminen ja poissaolot viittaavat jo kehittymässä olevaan mielenterveydenhäiriöön. Vauhkonen ja Hoikkalan (2020, 33) mukaan 20–25 prosenttia nuorista kärsii jostain mielenterveydenhäiriöstä. Into ry:n (2020) teettämän kyselytutkimuksen mukaan myös nuoret itse kokevat mielenterveysongelmat ja oman jaksamisen vaikuttavan opiskelujen keskeyttämiseen toisen asteen koulutuksessa. Myös opintojen tuntuminen liian raskaalta ja vaikealta johtaa opintojen keskeyttämiseen nuorilla tehdyn kyselyn mukaan. Monien nuorten opinnot ovat päättyneet moninaisten haasteiden vuoksi, joissa mielenterveys nousee merkittävään roolin, mutta ei ole kuitenkaan ainoa osatekijä.

Nuoret hakeutuvat harvoin avun piiriin tai lähtevät hakemaan apua viiveellä. Mielenterveyshäiriöistä kärsivistä nuorista vain joka kolmas saa apua Suomessa. Erityisesti nuoret miehet ja vähemmistöryhmiin kuuluvat nuoret ovat haluttomampia hakemaan apua. Avun hakemiseen liittyy leimautumisen pelkoa, häpeää ja halua selviytyä ongelmista itse. Myös itsemurha-ajatuksilla ja aiemmillä huonoilla palvelukokemuksilla nähdään olevan negatiivisia vaikutuksia avun hakemiseen. (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 33.)

Lapsien koulussa havaittujen oppimisvaikeuksien ja ADHD:n on todettu olevan yhteydessä myöhempiin mielenterveyden häiriöihin ja sitä kautta syrjäytymiseen. Oppimisvaikeudet vaikuttavat nuoren koulumenestykseen ja koulunkäynnin mielekkyyteen ja sitä kautta syrjäytymisen riski kasvaa. (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 33.) Nuoret, jotka menestyvät koulussa heikosti tai joilla on oppimisvaikeuksia, jäävät usein toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle tai menevät ammattikouluun (Nurmi 2011, 31). Nimenomaan juuri siirtymävaihetta peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen välillä pidetään syrjäytymiselle herkkänä ikävaiheena (Hallikainen 2011, 15).

Opiskelujen jääminen perusasteen koulutukseen on yhteydessä esimerkiksi työttömyyteen, köyhyyteen, aikaiseen eläköitymiseen ja siihen, ettei myöhemminkään elämässä hakeudu koulutukseen. Syitä siihen, miksi nuorten opiskelut jäävät vain peruskouluun, voivat olla oppimisvaikeuksien ja mielenterveyden häiriöiden lisäksi, negatiiviset kokemukset

peruskoulusta, vetäytyminen, lintsaaminen ja häiriökäyttäytyminen. Nämä yleensä nivoutuvat myös yhteen heikon koulumenestyksen kanssa. (Vauhkonen & Hoikkala 2020, 32.)

Syrjäytymisen ehkäisy

Nuorten syrjäytymistä ehkäistään erilaisin keinoin. Nuoren ja perheen terveyttä ja hyvinvointia edistävillä toimilla sekä ohjaamalla tukea nuoren kehitysympäristöihin, opiskeluihin ja työelämään voidaan ehkäistä syrjäytymistä. (THL 2021.) Syrjäytymisilmiöön puuttuminen vaatii laaja-alaista osaamista ja ammatillisen työn muotoja, joissa hyödynnetään koulutusta, tutkimusta ja kehittämistyötä. Syrjäytyneen ihmisen tilanteeseen parhaan mahdollisen avun tarjoaa moniammatillinen ja -alainen yhteistyö. (Pasto 2016, 28.)

Kallio ym. (2013, 98–100) tuovat esiin myönteisen tunnistamisen yhtenä syrjäytymisen ehkäisykeinona. Tällöin lasten ja nuorten ottamat aktiiviset roolit tulevat tunnistetuiksi ja näkyviksi. Se hyödyntää sekä tuottaa arjen osallisuuden kokemuksia, jotka kiinnittävät yhteisöjen jäsenet toisiinsa ja toimintaympäristöihinsä. Jotta myönteinen tunnistaminen syrjäytymisen ehkäisyssä voisi toimia, tulee sen toteutua lasten ja nuorten jokapäiväisessä arjessa. Monille ihmisille se on jo arkipäivää ja itsestäänselvyys, eikä sitä tule tarpeeksi hyödynnettyä syrjäytymisen ehkäisyssä. Kun esimerkiksi kuullaan aktiivisesti ujon oppilaan hiljaisia vastauksia tai tulkitaan keskittymisvaikeuksista kärsivän oppilaan tekstejä, opettaja viestittää nuorille, että ”te ootte oikein just tolleen ku ootte”. Näin nuoren henkilökohtainen piirre tai ominaisuus ei näyntyä poikkeavana tai ongelmana yhteisössä, jonka aktiiviseen jäsenyyteen häntä tuetaan.

Koululla on keskeinen vastuu siitä, että nuorista kasvaa yhteiskuntakelpoisia ja vastuullisia aikuisia. Koulun tehtävä on tarjota nuorille riittävät tiedot ja taidot elämässä selviytymistä varten. Siihen kuuluu myös se, että pyritään havaitsemaan ennakolta ongelmia ja puuttumaan niihin ajoissa. Koulu saattaa siis myös syrjäyttää tukea tarvitsevia nuoria, jos tukitoimet eivät ole riittäviä. (Hallikainen 2011, 16.) Into ry:n (2020) teettämästä kyselytutkimuksesta ilmenee, että toisen asteen koulunsa keskeyttäneistä nuorista kolmasosa ei ollut jutellut keskeyttämiseen johtaneista syistä kenenkään oppilaitoksen henkilöstöön kuuluvan ihmisen kanssa eikä edes opiskelukavereiden kanssa. Into ry (2020) korostaakin sitä, että olisi tärkeää pitää nykyistä paremmin huolta siitä, että kaikkein vaikeimmassa tilanteessa olevat ja eniten tuen tarpeessa olevat nuoret eivät pääse katoamaan oppilaitoksen opiskelijailta, ennen kuin oppilaitos on aktiivisesti tavoitellut heitä. Opiskelijahuoltoon tulee kiinnittää enemmän huomiota, ja sille pitää antaa riittävät henkilöstöresurssit sekä luoda vahvempia valtakunnallisia linjauksia yhteisistä käytännöistä.

Suomen nuorisolaissa (1285/2016 2§) on määritelty, että lain tavoitteena on edistää nuorten kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Lain tavoite on edistää nuorten osallisuutta

ja vaikutusmahdollisuuksia sekä tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä. Lasten ja nuorten täytyy saada yhdenvertaista ja tasa-arvoista kohtelua ja laki edistää heidän oikeuksiensa toteutumista. Nuorilla täytyy olla mahdollisuus harrastaa ja toimia kansalaisyhteiskunnassa. Lain tavoitteena on myös parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja.

Kansallisella tasolla nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi olisikin tartuttava tunnistettuihin riskitekijöihin ja palvelujärjestelmän kykyyn puuttua ylisukupolvisiin huono-osaisuuden ilmentymiin (Ristikari ym. 2016, 105). Suojaavien tekijöiden tunnistamisella voisi olla merkittävä rooli syrjäytymisen ylisukupolvisen kierteen katkaisemisessa (Kajantie ym. 2013, 40).

Perheiden ja vanhemmuuden tukemisen lisäksi myös hyvään äitiyshuoltoon ja lasten terveydenhuoltoon olisi kiinnitettävä huomiota yhteiskuntapolitiikassa (Kajantie ym. 2013, 40). Myös lasten ja nuorten varhaiskasvatukseen, koulutukseen, harrastusmahdollisuuksiin ja laaja-alaiseen nuorisotyöhön tulisi käyttää resursseja. Lisäksi peruspalveluihin ja psykiatriin avopalveluihin panostaminen olisi tärkeää. Inhimilliseltä ja taloudelliselta kannalta olisi keskeistä riittävä laaja-alainen ehkäisevä työ sekä varhainen ongelmiin puuttuminen. (Ristikari ym. 2016, 105.)

3 Työpajatoiminta ponnahduslautana yhteiskuntaan

3.1 Työpajatoiminnan perusta

Työpaja on yhteisö, jossa työnteon ja työhön valmennuksen avulla pyritään parantamaan henkilön valmiuksia hakeutua koulutukseen tai työhön sekä parantaa arjenhallintataitoja. Työpajatoiminnassa keskeistä on tekemällä oppiminen. Työvalmennus tukee henkilön työkykyä ja työyhteisöosaamista ja lisää hänen ammatillista osaamistaan. Työpajan yksilövalmennus puolestaan vahvistaa henkilön arjenhallintaa, toimintakykyä ja tulevaisuuden suunnittelua. (Into ry 2021.)

Valtakunnallisen työpajayhdistys ry:n (2017) mukaan Suomessa toimii noin 260 työpajaa, joissa on kaikenikäisiä valmentautujia. Vuonna 2015 nuorten työpajatoimintaa oli 93 prosentissa Suomen kunnista. Tuolloin valmentautujia oli kaiken kaikkiaan 25 000, joista noin 14 700 oli nuoria alle 29-vuotiaita. Valtakunnallinen työpajayhdistys vahvistaa toiminnallaan sekä työpajojen toimintaedellytyksiä että työpaja-ammattilaisten osaamista.

Nuorten työpajatoiminnan tehtävät on määritelty nuorisolaissa, jonka mukaan työpajavalmennuksen avulla parannetaan nuoren valmiuksia päästä koulutukseen, suorittaa opinnot loppuun ja päästä avoimille työmarkkinoille tai tarvitsemaansa palveluun. Työpajatoiminnan tarkoitus on edistää nuorten itsenäisyyttä, osallisuutta yhteiskunnassa ja heidän kasvuun sekä parantaa nuorten elämähallintataitoja. Työpajalla nuoret valmentautuvat tekemällä työtä tai työtoimintaa omien edellytystensä mukaan ja jokaiselle nuorelle tehdään henkilökohtainen valmennussuunnitelma yhdessä nuoren kanssa. Nuorten työpajatoimintaa voivat järjestää kunnat tai nuorten palveluja tuottavat yhteisöt, ja niissä täytyy olla yksilö- ja työvalmennusosaamista. Lisäksi nuorten työpajatoiminnan on seurattava toimintansa tuloksia. (Nuorisolaki 1285/2016, 13§.)

Työpajatoiminnan kehittäminen on ollut vahvasti valtio- ja EU-vetoista. Lainsäädännön ja yhteiskuntapolitiikan tavoitteiden muutokset sekä lama ovat olleet merkittäviä työpajatoiminnan kehittymisen kannalta. Työpajoilla on pitkään kehitetty toimintamalleja, joissa virallinen järjestelmä ei ole kyennyt vastaamaan yhteiskunnallisiin muutoksiin ja nuorten tarpeisiin. Toimintaa on kehitetty auttamaan työelämän ulkopuolella olevia nuoria. Työpajat ovat lähteneet laajentamaan toimintaansa ja soveltamaan toimintamalleja myös koulutuksen alalle. (Jerohin 2012, 10.) Jotta työpajatoiminta voi olla tuloksekasta ja pitkäjänteistä, edellytyksenä on osaava henkilöstö. Enemmistön työpajan henkilökunnasta täytyy olla vakinaisia työntekijöitä, jotta työ voi olla pitkäjänteistä. Näin heillä on mahdollisuus suunnitella toiminnan sisältöjä. (Bamming 2017, 24.)

Nuoret ohjautuvat työpajalle pääsääntöisesti viranomaisen tai julkista tehtävää hoitavan tahon ohjaamana. Nuori voi hakeutua työpajalle myös oma-aloitteisesti (Nuorisolaki 1285/2016, 13§). Nuoria ohjautuu työpajoille etenkin TE-palveluiden, oppilaitosten ja sosiaalitoimen kautta. Suurin osa nuorista valmentautujista sijoittuu työpajalle kuntouttavaan työtoimintaan tai työkokeiluun. Osa nuorista työskentelee työpajalla palkkatuella tai on siellä opintoihin liittyvällä tukijaksolla. (Into ry 2020.)

Työpajatoiminnan tavoitteena on tukea asiakasta aktiivisuuteen sekä edistää hänen toimintakykyään, jotta hän pääsisi koulutukseen tai työelämään. Työpajojen yhdeksi päätehtäväksi on muodostunut yksilöllisen tuen tarjoaminen, sosiaalinen vahvistaminen ja arjenhallintataitojen kartuttaminen. Työpajatoiminnan nykytehtävää voidaan pitää ohjauksellisena ja kasvatuksellisena. Sillä pyritään vaikuttamaan nuoruuden nivel- ja siirtymävaiheiden pulmakointiin. (Jerohin 2012, 10.) Työpajatoiminta on suunnattu syrjäytymisvaarassa oleville nuorille eli niille nuorille, joilla ei ole toisen asteen tutkintoa tai joilla tutkinnon suorittaminen on jäänyt kesken tai jotka ovat työttömiä tai työttömyysuhan alaisia. 60 prosenttia työpajatoimintaan osallistuneista nuorista vuosina 2013–2016 on ollut ilman toisen asteen tutkintoa ja noin puolet on ollut työttömänä valmennusjaksoa edeltävänä vuonna. (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2020.)

3.2 Työpajoista apua kouluttautumiseen ja työllistymiseen

Työpajakoulutus

Jerohin (2012, 15) on käyttänyt omassa tutkimuksessaan käsitettä työpajakoulutus. Työpajakoulutuksella tarkoitetaan toisen asteen oppilaitoksen ja työpajan välistä yhteistyötä, jossa opiskelija suorittaa osan ammatillisesta koulutuksesta työpajaympäristössä.

Työpajakoulutus on onnistunut auttamaan nuoria opintojen loppuun saattamisessa ehkäisten varsin todennäköiseltä vaikuttanutta opintojen keskeyttämistä. Työpajajakso on ollut nuorten elämän kannalta merkityksellinen, koska sen aikana nuorten elämässä on tapahtunut myönteisiä muutoksia. Moni saa suoritettua opintonsa loppuun työpajalla ollessaan tai heti työpajajakson päätyttyä. Työpajalla on siis kyetty tukemaan nuoren selviytymistä ja elämänhallintaa tavalla, jolla oppilaitos ei ole pystynyt nuorta tukemaan. Työpajakoulutus on kyennyt tarjoamaan nuorille juuri heidän tarvitsemaansa yksilöllistä apua sekä tukea asioiden hoitamiseen. Nuorten ongelmiin paneutuvalla ja sitoutuvalla työskentelyllä on pystytty estämään huono-osaisuuden syventymistä. Sosiaalisten ongelmien työstäminen on lisännyt nuorten opiskelukykyä. (Jerohin 2012, 105.)

Työpajatoiminta

Työpajanuorten, jotka osallistuivat Hännisen (2015, 131) tutkimukseen, urasuunnitelmat olivat olleet vielä kesken, ja heille oli karttunut työkokemusta vain kesätöistä tai muista pätkätöistä. Tutkimukseen osallistuneet nuoret olivat ymmärtäneet, miten vaikeaa on päästä työelämään ilman koulutusta. Työelämään pääsy näyttäytyy työpajanuorille tärkeänä päämääränä. Työpajatoiminnassa mukana olevat nuoret eivät koe olevansa syrjäytyneitä. He ovat vahvasti kiinni omassa elämässään, johon työ kuuluu. Työpajanuorten mielestä heillä on halua ja osaamista tehdä jo jotakin kiinnostavaa työtä. Ongelmana vain on, että he eivät saa työpaikkaa.

Lahdessa nuorille tarkoitettut työpajat ovat osoittautuneet tehokkaaksi tieksi päästä elämässä eteenpäin. Noin puolet Lahden kaupungin pajanuorista on saanut joko opiskelu- tai työpaikan. Viimeisen viidentoista vuoden aikana arviolta 1500 nuorta on päässyt halumaansa jatkopaikkaan työpajatoiminnan jälkeen. Lahdessa toimii kuusi eri työpajaa eri toimialoilla. Suosituimpia niistä ovat remontoinnin ja kunnossapidon työpaja sekä puu- ja pintakäsittelytyöpaja. Työpajatoiminnan keskeyttäneitäkin on jonkin verran, mutta ketään ei lasketa niin vain menemään, vaan työvalmentaja ja yksilövalmentaja yrittävät tavoittaa nuoria, jotka uhkaavat pajan keskeyttää. (Koivisto 2021, 4–5.)

Pasto (2016, 43–51) tutki tehostetun sosiaalityön ja työpajatoiminnan yhteistyötä. Työpaja oli mediapaja, jossa nuoret työstivät videoprojektia ja sosiaalityön ammattilaiset olivat ohjaajina. Nuorten mielestä yhteinen työskentely sosiaalityön ammattilaisten kanssa loi luottamusta heidän välillensä. Nuoret pitivät tärkeänä ohjaajan persoonaa ja sitä, miten hän kohtasi nuoret. Hyvän suhteen myötä ohjaaja pystyi rohkaisemaan ja motivoimaan nuoria kokeilemaan uusia asioita ja näkemään uusia mahdollisuuksia tulevaisuudessa. Mediapajan myötä myös nuorten vuorovaikutustaidot ja itseluottamus lisääntyivät. Mediapaja sai positiivista palautetta niin osallistuneilta nuorilta kuin sosiaalityön ammattilaisilta.

Työpajatoiminta on kaiken kaikkiaan vaikuttavaa. Työpajatoiminnassa mukana olleista 91 prosenttia on kokenut sosiaalista vahvistumista vähintään jonkin verran. Myönteistä muutosta on tapahtunut sosiaalisissa taidoissa ja itsetuntemuksessa. Lisäksi myönteistä kehitystä on koettu arjen hallinnassa, opiskelu- ja työelämävalmiuksissa sekä tavoitteellisuudessa ja elämänhallinnassa. Työpajajakson jälkeen lähes 70 prosenttia sijoittuu johonkin koulutukseen, työhön tai muuhun aktiiviseen toimintaan. (Into ry 2020.)

Vaikka nuoret eivät suoraan työpajalta työllistyisikään, he pitävät siellä oloaan hyvänä asiana. Työpajan aikana he ovat oppineet uutta, nauttineet sosiaalisista suhteista ja ryhmään kuulumisen tunteesta oltuaan mukana erilaisissa projekteissa. Kun luottamus omaan tekemiseen on kasvanut, heidän elämänhalunsa ja itsevarmuutensa on lisääntynyt. Nuorille

tekee hyvää päästä kokeilemaan, millaista on olla osa työyhteisöä, jossa tuntee viihtyvänsä ja olevansa arvostettu. Näin heille muodostuu käsitys siitä, mitä he tulevaisuudeltaan haluavat. (Hänninen (2015, 132.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on saada nuorten ääntä kuuluviin ja antaa lisää työkaluja Lahden diakonialaitoksen tulevaisuusvalmennukselle lähteä auttamaan nuoria heidän tarvitsemallaan tavalla. Tarkoitus on kyselyn avulla saada tulevaisuusvalmennettavia nuoria osallistettua tulevaisuusvalmennuksen kehitystyöhön ja saada tulokset Lahden diakonialaitoksen hyödynnettäväksi sen omaan kehitystyöhön. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, miten tulevaisuusvalmennettavat nuoret ovat kokeneet tulevaisuusvalmennuksen etäopiskelun aikana.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset ovat:

- Millaista apua tulevaisuusvalmennuksesta on ollut nuorille?
- Millaisia haasteita tulevaisuusvalmennettavilla nuorilla on ollut etäopiskelun aikana?
- Miten nuoret kehittäisivät tulevaisuusvalmennusta?

5 Opinnäytetyön toimeksiantaja

5.1 Lahden diakonialaitos

Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Lahden Diakonialaitoksen kanssa. Lahden Diakonialaitos eli Dila on kristilliseltä arvopohjalta toimiva säätiö ja yhteiskunnallinen toimija. Se suuntaa toimintansa ja tuoton Lahden alueen ihmisten hyväksi. Dila tekee työtä hyvän elämän puolesta ja sille on ensiarvoisen tärkeää, että kaikki tulevat arvostettuina ja tasavertaisina ihmisinä kohdatuksi. Dila toimii rehellisesti ja puolustaa erityisesti niitä, jotka ovat vaarassa jäädä yhteiskunnan ulkopuolelle. (Lahden diakonialaitos 2021.)

Dilalle tärkeintä on tuottaa korkealaatuisia palveluja ja auttaa heikoimpia. Säätiön omaisuudesta ja toiminnasta kertyvä tulos käytetään kokonaisuutena palveluja kehittämiseen ja alueen ihmisten auttamiseen. Näin toimimalla Dila kantaa merkittävää vastuuta Lahden ja sen ympäristön ihmisten hyvinvoinnista ja arjesta. Lahden Diakonialaitos on yhteiskunnallisten yritysten ARVO-liiton jäsen. (Lahden diakonialaitos 2021.)

Dila on kohdannut ihmisiä jo 150 vuoden ajan. Avun tarve ei ole vähentynyt, mutta auttamisen muodot muuttuvat yhteiskunnallisten tilanteiden mukaan. Dila on kehittänyt aina uusia toimintamuotoja muuttuviin tarpeisiin. (Lahden diakonialaitos 2021.)

5.2 Dilan tulevaisuusvalmennus

Opinnäytetyöni kohdistuu yhteen monista Lahden diakonialaitoksen toiminnoista, tulevaisuusvalmennukseen, jossa tulevaisuusvalmentaja tukee ja auttaa nuoria, jotka ovat siirtyneet sote-työpaja Stoorin jälkeen opiskelemaan, työelämään tai jääneet työttömiksi. Työpajalta lähtenyt nuori voi kokea epävarmuutta uudessa opiskelu- tai työpaikassa, kaivata apua opiskelutehtävissä tai tsemppiä uusiin työtehtäviin. (Lahden diakonialaitos 2021.)

Sote-työpaja Stoori on suunnattu alle 29-vuotiaille päijäthämäläisille nuorille, jotka ovat kiinnostuneita sosiaali- ja terveysalasta tai kasvatus- ja ohjausalasta. Sote-työpaja Stoorissa pääsee tutustumaan ja kokeilemaan näiden alojen monipuolisiin työtehtäviin eri-ikäisten asiakkaiden parissa ja saa samalla valmennusta ja ohjausta jatkosuunnitelmien tekemiseen. Työpajakaksen aikana on mahdollista suorittaa myös joitakin tutkinnon osia kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnosta. (Lahden diakonialaitos 2021.)

Tulevaisuusvalmennus on hanke, jossa pilotoidaan nyt toimintamallia, jossa tulevaisuusvalmentaja tukee, ohjaa ja valmentaa nuorta tämän omien tulevaisuustavoitteiden saavuttamisessa työpajan jälkeen. Tulevaisuusvalmentajan tehtävä on luoda työkalupakki nuorten tukemiseksi. (Lahden diakonialaitos 2021.)

Tulevaisuusvalmennus lisää työpajatoiminnan vaikuttavuuden tutkimisen mahdollisuuksia, koska siinä saadaan tarkempaa seurantatietoa siitä, miten nuorten jatkopolut toteutuvat. Tulevaisuusvalmennuksessa on jatkumo mielenterveyden edistämiseen ja arjenhallinnan tukemiseen. Nuoria asiakkaita muistutetaan mm. unesta, liikunnasta ja muista jaksamiseen liittyvistä asioista. Nuoria autetaan arjen aikataulujen hahmottamisessa ja stressin säätelyssä. Opintojen edetessä tulevaisuusvalmentaja voi olla se henkilö, joka ottaa vastaan näytöt ja toimii yhteyslinkkinä oppilaitoksen ja työpajan välillä. (Partanen-Sainio 2021.)

6 Opinnäytetyön toteuttaminen

6.1 Laadullinen opinnäytetyö

Laadullisessa eli kvalitatiivisessa tutkimuksessa olennaista on ilmiön ymmärtäminen, ei niinkään tilastollisten yhteyksien etsiminen. Myöskään tutkimusaineiston ei tarvitse olla suuri. Laadullisen tutkimuksen tutkimusprosessiin osallistuu myös tutkija itse. Tärkeintä laadullisessa tutkimuksessa on ymmärtää tutkittavaa asiaa tutkittavan näkökulmasta. (Jyväskylän yliopisto 2015.) Laadullinen tutkimus oli siis selvä valinta opinnäytetyölleni, koska opinnäytetyö on kohdennettu juuri tulevaisuusvalmennukselle. Lisäksi opinnäytetyön on tarkoitus saada tulevaisuusvalmennuksessa mukana olevien nuorten ääntä kuuluviin, jotta valmennusta kehitettäessä heidän mielipiteitään pystyttäisiin huomioimaan.

Yksi laadullisen tutkimuksen perinteistä on fenomenologis-hermeneuttinen perinne. Fenomenologisen lähestymistavan mukaan tutkimuksen kohteena on ihmisen suhde omaan elämistodellisuuteensa. Fenomenologinen tutkimuksen kohteeksi tarkentuvat inhimillisen kokemuksen merkitykset. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 49–51.) Tämän laadullisen opinnäytetyötutkimuksen on tarkoitus juuri tutkia tulevaisuusvalmennettavien nuorten kokemuksia ja niiden kokemusten merkitystä tulevaisuusvalmennuksen kehittämisessä.

6.2 Aineistonkeruumenetelmänä kysely

Kysely on yksi yleisimmistä laadullisen aineistonkeruumenetelmistä haastattelun, havainnoinnin lisäksi. Erilaisia menetelmiä voitaisiin käyttää myös rinnan tai eri tavalla yhdisteltynä tutkittavan ongelman tai tutkimusresurssien mukaan. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 113–114.) Alkuperäisessä suunnitelmassa pohdittiin kyselyn ja haastattelun yhdistämistä, mutta tulevaisuusvalmentajan kanssa käydyn keskustelun jälkeen, haastatteluvaihtoehto jäi pois, koska nuorilta voisi olla vaikeaa saada suostumusta haastatteluun. Haastatteluvaihtoehdon karsiuduttua pois teetettiin valmennuksessa mukana oleville nuorille kysely.

Tulevaisuusvalmennuksessa on tällä hetkellä mukana kymmenen nuorta. Kysely luotiin Webropol-työkalulla, joten kysely toteutettiin verkkokyselynä linkin kautta. Kyselyn linkki lähetettiin ensin tulevaisuusvalmentajalle, joka lähetti sen eteenpäin nuorille. Näin nuorten anonymiteetti säilyi alusta loppuun eikä heistä tarvinnut kerätä mitään henkilötietoja. Kymmenestä nuoresta kuusi vastasi kyselyyn. Vastaamisaikaa kyselyyn oli puolitoista viikkoa.

Kysymykset olivat avoimia kysymyksiä luukun ottamatta ensimmäistä ja viimeistä kysymystä. Ensimmäisessä kysymyksessä tiedusteltiin sitä, kuinka usein nuoret ovat yhdessä tulevaisuusvalmentajan kanssa. Tähän kysymykseen oli asetettu vastausvaihtoehdot. Viimeisessä kysymyksessä kysyttiin kehittämistarpeista, ja siihen oli annettu pari

vastausvaihtoehtoa ja mahdollisuus myös avoimeen vastaukseen. Avoimilla kysymyksillä pyrittiin siihen, että valmennettavien nuorten oma ääni tulisi mahdollisimman hyvin esiin ja saataisiin kattavia vastauksia. Kysely myös testattiin yhdellä valmennuksessa olevista nuorista, ja hänen vastauksiaan hyödynnettiin myös lopullisissa tuloksissa. Testikyselyn perusteella kysymyksiin ei tarvinnut tehdä muutoksia. Pariin kysymykseen ainoastaan lisättiin ohjeistusta, jotta saataisiin mahdollisimman kattavia vastauksia valmennettavilta nuorilta.

6.3 Aineiston analyysimenetelmä

Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen aineistoa. Sisällönanalyysi on tekstianalyysia, jossa tarkastellaan jo valmiiksi teksti-muotoisia tai sellaiseksi muutettuja aineistoja. Tutkittavat tekstit voivat olla lähes mitä vain. Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä tiivistelmä, joka kytkee tulokset laajempaan kontekstiin ja muihin aihetta koskeviin tutkimuksiin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Sisällönanalyysissä on tärkeää kiinnittää huomiota juuri siihen, mistä ollaan kiinnostuneita, mikä näkyy tutkimuksen tarkoituksesta, tutkimustehtävästä tai tutkimusongelmasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 147–148.) Opinnäytetyöni tuloksia tulkittaessa on siis tärkeintä kiinnittää huomiota siihen, miten nuoret ovat kokeneet tulevaisuusvalmennuksen ja mitä he ehkä kaipaisivat siltä lisä.

Aineisto tulee litteroida eli käydä läpi sekä erotella ja merkitä ne asiat, jotka sisältyvät aiheeseen, josta ollaan kiinnostuneita (Tuomi & Sarajärvi 2018, 148–150). Aineiston analysointi on aloitettu jo aineiston keräysvaiheessa. Vastauksia on luettu läpi useita kertoja, niitä on litteroitu ja niistä on muodostettu alustavaa tulkintaa aineiston perusteella.

Aineiston analyysissä hyödynnettiin teemoittelua, joka voi olla periaatteessa luokittelun kaltaista. Laadullinen aineisto pilkotaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien mukaan. Teemoittelussa painottuu se, mitä kustakin aihepiiristä on sanottu. Aineistosta poimitaan tiettyä teemaa koskevia näkemyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 149–150.) Tutkimuskysymyksistä ja kyselystä nousee esiin kolme selkeää teemaa, joten teemoihin jako koettiin sopivimmaksi menetelmäksi. Aineisto pilkottiin kolmeen teemaan: tulevaisuusvalmennuksesta saatu apu, etäopiskelun haasteet ja valmennuksen kehittämistarpeet. Myöhemmin käydään myös kyselyn tuloksia läpi näiden teemojen pohjalta.

Laadullista kyselytutkimusta voidaan pitää myös haastatteluna, joka on vain tehty kirjallisesti. Kyselynlaatija on ikään kuin haastattelija, joka kerää avoimilla kysymyksillä vastaajilta vastauksia. Näin teemoittelu, jota käytetään paljon haastatteluaineistojen analyysissä, sopii hyvin myös laadulliseen kyselytutkimukseen. Teemoittelussa voidaan hyödyntää koodausta ja kvalifointia, ja esimerkiksi taulukoinneilla pystytään miettimään, mitkä asiat ovat

keskeisimpiä, ja voidaan löytää yhteisiä nimittäjiä asioille (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2009). Tässä analyysissä ei kuitenkaan ollut tarvetta taulukoinneille, koska aineisto on kovin pieni eikä tarkoituksena ollut löytää yhtäläisyyksiä vaan saada ihan kaikkien nuorten ääni kuuluviin. Kaikki vastaukset ovat siis yhtä arvokkaita tässä aineistossa.

7 Kyselytutkimuksen tulokset

Laadullinen kyselytutkimus teetettiin Lahden diakonialaitoksen tulevaisuusvalmennettaville nuorille. Kysely toteutettiin verkkokyselynä toukokuun alkupuolella, ja vastausaikaa oli puolitoinen viikko. Kyselyyn vastasi kuusi tulevaisuusvalmennettavaa nuorta kymmenestä. Vastausprosentti oli siis 60. Määrää voidaan pitää ihan hyvänä, vaikka olisikin ollut toivottavaa saada kaikki valmennettavat nuoret mukaan kyselyyn ja näin vahvistettua heidän osallisuuttaan tulevaisuusvalmennuksen kehittämistyössä. Suurempi vastausprosentti olisi myös lisännyt tutkimustulosten yleistettävyyttä.

Ihan kyselyn aluksi haluttiin vähän taustoittaa, kuinka usein nuoret keskimäärin ovat yhteydessä tulevaisuusvalmentajaan. Vastauksissa oli hajontaa, ja nuoret pitivät yhteyttä eri tavalla. Osa on tulevaisuusvalmentajan kanssa viikoittain yhteydessä, toiset keskimäärin joka toinen viikko ja jotkut vain kerran kuukaudessa tai jopa harvemmin. Kukaan vastaajista ei kuitenkaan ole useita kertoja viikon aikana yhteydessä tulevaisuusvalmentajaan.

Toinen kysymys koski tulevaisuusvalmentajalta saatua apua. Haluttiin kuulla nuorten näkemys siitä, miten tulevaisuusvalmentaja on heitä auttanut. Tulevaisuusvalmentajalla on tietysti oma näkemyksensä, mutta nyt oli tärkeä saada nuorten ääntä kuuluviin ja heidän kokemuksensa siitä, mitä apua tulevaisuusvalmentaja on heille antanut. Kaikkien nuorten vastauksissa nousevat kouluasiat ja opiskelu jollain tavalla esiin. Myös muita asioita mainittiin kouluasioiden ulkopuolelta. Tulevaisuusvalmentajalta saatu apu näyttäytyy siis hyvin laajalajaisena:

Tulevaisuusvalmentaja on auttanut minua esimerkiksi opinnoissani.

Lähinnä kouluun liittyvissä asioissa, Kelan kanssa asiointiasioissa, ulosottoasioissa.

Etäopiskelu

Seuraavat kolme kysymystä käsittelivät etäopiskeluaikaa. Ensiksi haluttiin tietää nuorten kokemuksista etäopiskeluajasta. Nuorilta tiedusteltiin, kuinka heillä on sujunut, onko ollut yksinäistä, rankkaa tai motivaatio-ongelmia. Muutama tulevaisuusvalmennettava nuori tuo esiin positiivisakin puolia, mutta pääsääntöisesti vastauksista tulee ilmi yksin tekeminen ja rankkuus. Positiivisina puolina pari vastaajaa nostaa esiin sen, että etäoppitunnit ovat toimineet hyvin mutta tehtävien tekemisessä kotona on ollut haasteita, kun yksin joutuu tekemään:

Etäoppitunnit on toiminut omalla kohalla, mutta tehtävien teko on hyvin vaikeaa. Oma mielenkiinto on kärsinyt ja meinaa opinnot jäädä jälkeen.

On ollut raskasta ja yksinäistäkin kun ei ole nähnyt luokkatovereita.

Seuraavaksi kysyttiin, mikä nuorista on ollut kaikkein haastavinta korona-ajassa ja etäopiskelussa. Kysymyksen vastauksista oli nähtävissä yhteneväisyyttä, ja useampi vastaajista toi esiin motivaatio-ongelmat ja sen, että täytyy olla oma-aloitteinen. Yksi vastaaja tuo ilmi opetuksen laadun ja sen, että joutuu yksin opettelemaan joitain vaikeita asioita. Myös toinen vastaaja tuo haastavimpana esiin yksinäisyyden:

Motivoituminen tehtävien tekemiseen.

Yksinäisyys

Informaation kulku hankaluudet ja opetuksen laatu. Mukana pysyminen ja pari haastavaa asiaa on jäänyt aika lailla itsenäisesti opiskeltavaksi.

Tulevaisuusvalmentajasta oli ollut apua nuorille etenkin kouluasioissa. Haluttiin myös tietää, onko tulevaisuusvalmentajasta ollut apua etäopiskelun aikana. Sitä kysyttiin ensin kyllä- tai ei-vaihtoehdoilla, jonka jälkeen vastauksen mukaan lomakkeessa esiin tuli jatkokysymys siitä, millaista apua on saanut tai millaista apua olisi kaivannut tulevaisuusvalmentajalta. Suurin osa vastaajista oli saanut jonkinlaista apua, mikä on helpottanut etäopiskelun aikana. Yksi vastaaja oli valinnut ei-vaihtoehdon.

Ne nuoret, jotka vastasivat kyllä, olivat saaneet apua juuri koulutehtäviin liittyen. Tulevaisuusvalmentajalta oli saatu myös tsemppausta ja kannustusta jaksamiseen ja ihan vain keskusteluapua. Nuori, joka vastasi ei, perusteli vastauksensa sillä, että hänellä ei oikein ollut asioita, joissa tulevaisuusvalmentaja olisi voinut auttaa. Koulua oli ollut vähän, ja viikot olivat olleet työvaltaisia:

Monenlaista apua. Olen saanut neuvoa tehtävissä ja muissa kouluasioissa ja saanut tsemppausta.

Auttanut jaksamaan.

Ei oikein ollut asioita missä olisi voinut auttaa, koulua 2pv viikossa ja loput työvaltanen.

Tutkinnon suorittaminen

Kahdeksas kysymys käsitteli nuorten mielipiteitä siitä, uskovatko he tulevaisuusvalmentajasta olevan apua siihen, että nykyiset opinnot tulevat suoritettua loppuun. Kaikki vastaajat eivät osanneet sanoa tai eivät olleet ihan varmoja. Tulevaisuusvalmentajaa pidettiin tärkeänä apuna opiskeluissa, ja suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että

tulevaisuusvalmentajasta on hyötyä siinä, että opinnot tulee suoritettua loppuun. He perustelivat vastauksiaan eri tavoin:

Kyllä on ollut apua. Etenkin nyt etäopiskelun aikana on ollut haastavaa, että keltä voi neuvoa kysyä opintoasioihin liittyen niin on ollut tärkeää, että on joku kenen puoleen kääntyä.

Kyllä, koska saan paikan missä harjoitella opiskelemista varsinkin, kun koulu pysyy kiinni.

Uskon. Vaikka koululta saa tukea jaksamiseen niin tulevaisuusvalmentajan tuki on myös tärkeää.

Uskon siihen, että saan kaikki opinnot suoritettua tulevaisuudenvalmennuksen avustuksella.

Kehitystarpeita

Viimeiset pari kysymystä käsittelivät tulevaisuusvalmennuksen kehittämistä. Haluttiin tietää, miten nuoret lähtisivät kehittämään tulevaisuusvalmentajan toimintaa ja millaista apua valmennettavat nuoret ehkä kaipaisivat jatkossa. Yhdeksäs kysymys käsitteli juuri sitä, millaista apua valmennettavat nuoret kaipaisivat tulevaisuusvalmentajalta jatkossa. Yksi vastaajista ei osannut sanoa, millaista apua jatkossa kaipaisi. Muut vastaukset viittasivat jollain tavalla siihen, että avun toivotaan pysyvän samankaltaisena.

Saman tyyppistä apua. Asiointiapua ja jos itsellä on vaikeuksia selvittää jotain asiaa.

Kannustusta ja yhteistyön jatkoa.

Kuulumisien vaihtoja kahvittelun kera, motivaation ylläpitämistä jne. :)

Viimeiseksi kysyttiin tulevaisuusvalmennuksen kehittämistarpeista. Kysymykseen oli annettu vaihtoehdot, ja vastaaja pystyi myös valitsemaan useamman vaihtoehdon. Ensimmäinen vaihtoehto oli: tapaamisia tulevaisuusvalmentajan kanssa voisi olla useammin. Toisena vaihtoehtona oli: lisää yhteistyötä tulevaisuusvalmentajan ja oppilaitoksen välille. Kolmantena vaihtoehtona oli: toivoisin, että tulevaisuusvalmentajalla olisi enemmän valmiuksia auttaa erilaisissa asioissa esim. koulutehtäviin liittyen. Viimeisenä vaihtoehtona oli vastaajille avoin kysymys: Jotain muuta, Mitä? Vastaajista kaksi oli hienosti myös ehdottanut omaa näkemystä kehittämistarpeista:

Paremman suunnitelman siitä miten yksittäistä henkilöä autettaisiin.

Yhteistyö kestäisi pitempään.

Valmiista vastausvaihtoehdoista kaksi ensimmäistä keräsi eniten vastauksia ja myös kolmas vaihtoehto sai yhdeltä vastaajista kannatusta. Tapaamisia tulevaisuusvalmentajan kanssa toivotaan siis enemmän ja yhteistyötä tulevaisuusvalmennuksen ja oppilaitoksen välille. Myös tulevaisuusvalmentajan valmiuksiin kaivataan lisää edellytyksiä auttaa nuoria heidän koulu- ja opiskeluasioissaan. Avoimista vastauksista nousi esiin tulevaisuusvalmentajan ja nuoren välisen yhteistyön kesto pidempään ja paremman suunnitelman luominen yksilötasolla. Nämä kaikki esiin nousseet asiat ovat varmasti niitä, joihin Lahden diakonialaitos voi kiinnittää huomiota jatkossa.

8 Pohdinta

8.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyöprosessi oli onnistunut, vaikka se toteutettiin melko kiireisellä aikataululla. Opinnäytetyöprosessi alkoi helmi-maaliskuun vaihteessa, kun oli ensimmäisen Teams-tapaamisen aika Lahden diakonialaitoksen kanssa ja ilmoittautuminen opinnäytetyöprosessiin tapahtui. Ensiksi pohdittiin aihetta, jolle Dilalla olisi tarvetta. Aiheen löydyttyä toteutettiin suunnitelma, joka esitettiin Dilan tulevaisuusvalmennukselle. Tämän jälkeen hoidettiin tutkimuslupa ja yhteistyösopimus kuntoon. Sitten oli vuorossa kyselyn luonti ja vastausten kerääminen. Vastauksien määrä jäi hieman toivottua pienemmäksi, mutta vastaukset olivat kuitenkin analysoitavissa ja tuloksia pystytiin käsittelemään. Läpi opinnäyteprosessin yhteistyö toimeksiantajan kanssa oli sujuvaa ja sen ansiosta myös toteuttaminen nopealla aikataululla oli mahdollista.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten tulevaisuusvalmennettavat nuoret ovat kokeneet tulevaisuusvalmennuksen etäopiskelun aikana. Tavoitteeseen päästiin, koska enemmistö nuorista vastasi kyselyyn kattavin vastauksin. Vastaukset olivat hyvin analysoitavissa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymykset olivat: Millaista apua tulevaisuusvalmennuksesta on ollut nuorille? Millaisia haasteita tulevaisuusvalmennettavilla nuorilla on ollut etäopiskelun aikana? Miten nuoret kehittäisivät tulevaisuusvalmennusta? Tutkimuskysymyksistä nousivat esiin myös opinnäytetyötutkimuksen teemat. Kaikkiin tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset. Tulevaisuusvalmentaja oli auttanut nuoria etenkin kouluun liittyvissä asioissa ja tehtävien teossa. Etäopiskelun aikana nuoret olivat kokeneet yksinäisyyden ja motivaation puutteen kaikista hankalimmaksi, vaikka positiivisiakin asioita ilmeni. Nuoret esittivät myös selkeitä kehittämistarpeita tulevaisuusvalmennukselle esimerkiksi tapaamisten lisäämisestä ja selkeän suunnitelman luomisesta yksilöille.

Opinnäytetyön tarkoitus oli saada nuorten ääntä kuuluviin ja antaa lisää työkaluja Lahden diakonialaitoksen tulevaisuusvalmennukselle lähteä auttamaan nuoria heidän tarvitsemallaan tavalla. Lisäksi tarkoitus oli kyselyn avulla saada tulevaisuusvalmennettavia nuoria osallistettua tulevaisuusvalmennuksen kehitystyöhön ja saada tulokset Lahden diakonialaitoksen hyödynnettäväksi sen omaan kehitystyöhön. Nuoret saivat kyselyn avulla kertoa tulevaisuusvalmennuksessa mukana olostaan, ja he toivatkin hyvin esiin sen, mistä heille oli ollut apua. Nuorilta nousi myös hyvin esiin kehitystarpeita. Kyselyn tulokset antavat pohjaa, sille, mistä tulevaisuusvalmennuksessa on juuri kyse. Se antaa myös tietoa eteenpäin, että apu on todella ollut hyödyksi ja sitä jopa kaivataan lisää.

Työpajatoiminnan vaikuttavuutta on tutkittu melko vähän, ja vaikuttavuustutkimukset päättyvät siihen, kun nuori on saanut jonkin työ- tai opiskelupaikan tai jäänyt toimeettomaksi heti työpajakakon jälkeen. Vaikuttavuustutkimuksista ja arvioista ei selviä, miten työpajatoiminnan jälkeen heti työttömäksi tai ilman koulupaikkaa jääneet työllistyvät tai pääsevät kouluun myöhemmin. (Vauhkonen & Hoikkala, 2020.) Tulevaisuusvalmennus voisi lisätä vaikuttavuustutkimusta. Dilan tulevaisuusvalmennuksessa tällä hetkellä mukana olevista nuorista kaikki ovat päässeet opiskelemaan tai töihin työpajan jälkeen. Opinnäytetyö koski aikaa, jolloin kaikilla on jo jatkoipaikka, mutta tulevaisuusvalmennus auttaa nuoria myös hakuvaiheessa. Tulevaisuusvalmennus voi auttaa löytämään kiinnostavan alan ja pääsykokeisiin valmistautumisessa. Tulevaisuusvalmennuksen olisi hyvä laajentua kaikkien työpajojen jatkoksi, koska työpajoilla ovat ne nuoret, joille koulunkäynti tai työelämään pääsy on ollut hankalaa, ja he tarvitsevat siinä enemmän tukea kuin monet muut.

(Pekkarinen & Myllyniemi 2017, 47) tutkimuksessa koulutuksen ulkopuolelle jääneet nuoret kokivat tuen olleen riittämätöntä. Opintoihin auttamiseen ei ollut käytetty tarpeeksi resursseja. Opinnäytetyöni tuloksista käy ilmi, että nuoret olivat saaneet tulevaisuusvalmentajalta apua eniten juuri opintoihin liittyvissä asioissa. Tulevaisuusvalmentaja siis vastaa tähän oppilaitoksista puuttuvaan tukeen ja apuun. Olemassa olevaa palvelujärjestelmää tulisi hyödyntää enemmän ja joustavammin nuorten ja heidän hyvinvointinsa hyväksi (Pasto 2016, 67). Osa nuorista toivoikin enemmän yhteistyötä tulevaisuusvalmentajan ja oppilaitoksen välille. Tätä voisi varmasti lisätä ainakin niin, että tulevaisuusvalmentajalla olisi enemmän tietoa ja taitoa lähteä auttamaan nuoria nimenomaan opintoihin liittyvissä asioissa. Tulevaisuusvalmentaja voisi hyödyntää enemmän yhteistyötä valmennettavia nuoria opettavien opettajien kanssa ja käydä kenties heidän kanssaan keskusteluita, missä nuori tarvitsisi mahdollisesti enemmän apua päästäkseen opiskeluissa eteenpäin.

Koronakriisin ja etäopiskelun on pelätty syrjäyttävän nuoria entisestään. Tulevaisuusvalmennuksessa olevat nuoret ovat olleet siinä onnekaassa asemassa, että heillä on ollut joku, jolta pyytää apua opintoihin liittyvissä asioissa ja myös muissa asioissa. Tulevaisuusvalmentajan puoleen on voinut kääntyä, jos on tuntunut yksinäiseltä, vaikka aikuinen ammattilainen ei varmasti ole sama kuin koulukavereilta saatu tuki ja sosiaalinen yhteys. Myös valtioneuvosto (2020) on siis esittänyt huolensa nuorten selviämisestä koronakriisissä. Tulevaisuusvalmennuksen kaltaiset toimet olisivat mielestäni juuri niitä, jotka olisivat hyödyllisiä tässä tilanteessa. Etäyhteyksien päässä itsenäisesti opiskeleva nuori voi jäädä ilman oppilaitoksen opettajan apua, jota voi olla vaikeampi antaa etänä kuin lähiopetuksessa. Myös muut nuorten mieltä painavat asiat voivat jäädä huomaamatta, koska opettaja ei konkreettisesti pääse näkemään nuoria. Tulevaisuusvalmentaja on tärkeässä roolissa, jos nuori kokee paljon ahdistusta tai masennusta. Tulevaisuusvalmentaja pystyy ehkä paremmin

puuttumaan henkilökohtaisiin asioihin kuin opettaja, kun hänestä on jo muodostunut tärkeä henkilö valmennettavien nuorten elämään. Tulevaisuusvalmentajalle uskaltaa ehkä avautua paremmin mieltä painavista asioista kuin opettajalle.

Oppilaitosten tukihenkilöitä kuten kuraattoreja ja psykologeja voi olla usein vaikeata tavata juuri silloin, kun omaa mieltä painavat vaikeat asiat. Monet koulun henkilökunnasta joutuvat jakamaan työpanoksen useamman oppilaitoksen kesken, jolloin saatavuus heikkenee. Koulupsykologit joutuvat monesti jakamaan työpanoksensa jopa kolmen eri koulutusasteen sekä useamman toimipisteen kesken. Tämän vuoksi opiskelijan on vaikea saada henkilökohtaista, kyseessä olevaan oppilaitokseen räätälöityä tukea psykologilta. Tuen saanti vaihtelee alueittain ja oppilaitoksittain. (Into ry 2020.) Kaikille nuorille ei siis pystytä tarjoamaan tasa-arvoista kohtelua ajatellen tuen saantia tällä hetkellä. Valtioneuvosto (2020) painottaakin onneksi, että yhdenvertaisuuden edistämiseen ja eriarvoisuuden kaventamiseen tarvitaan johdonmukaisia ja suunnitelmallisia toimia.

Syrjäytyminen nostaa yhteiskunnan kustannuksia ja pienillä panostuksilla näitä kustannuksia voitaisiin pienentää. Korona varmasti vaikuttaa myös yhteiskunnan taloudelliseen tilanteeseen, joten nyt olisi varmasti kiinnitettävä huomiota juuri niihin toimiin, jotka on nähty kannattaviksi. Tulevaisuusvalmennus olisi mielestäni yksi niistä. Nuorisobarometrin teettämien tutkimusten mukaan peruskoulun varaan jäävät aiheuttavat julkishallinnolle elinaikanaan jopa 370 000 euron lisäkustannuksia verrattuna peruskoulun suorittaneisiin. Syrjäytymisen ehkäisemiseksi tehdyt interventiot ovat kannattavia, sillä hyvinvointiin ja arjen sujumiseen vaikuttamalla voidaan estää ongelmien ilmaantumista ja edistää niistä selviämistä. (Pekkarinen & Myllyniemi 2017, 48.)

Kustannuspohdinnat tulisi siirtää yksittäisistä nuorista toimimattomiin palveluihin. On syyllistävää puhua siitä, paljonko yksi opinnoista pudonnut maksaa, kun tuen varaan jäämisen riskiin vaikuttaa koko palvelujen verkosto alkaen lastensuojelusta, lasten ja nuorten mielen-terveyspalveluista, päihdehuollosta oppimisvaikeuksien hoitoon. Varsinkin ammatilliseen koulutukseen kohdistuvat leikkaukset iskevät todennäköisesti pahiten niihin, joilla on muutoinkin kohonnut riski jäädä koulutuksen ulkopuolelle. Laskelmia olisi hyvä tehdä myös siitä näkökulmasta, kuinka monta euroa säästettäisiin, jos palvelut laitettaisiin kuntoon. (Pekkarinen & Myllyniemi 2017, 47–48.) Tulevaisuusvalmennus opinnäytetyön valossa näyttäisi juuri sellaiselta palvelulta, johon kannattaisi käyttää rahaa, jotta jo kerran koulunsa kesken jättäneet eivät joutuisi kokemaan samaa enää uudelleen. Tämän pienen laadullisen tutkimuksen pohjalta ei tietenkään pysty mitään suuria johtopäätöksiä tekemään ja tutkimuksia tarvittaisiin lisää, mutta ainakin pienen aineiston perusteella tulevaisuusvalmennus näyttäisi

erittäin toimivalta ratkaisulta syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja työpajatoiminnan vaikuttavuuden jatkamiseksi.

8.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön eettisyys

Opinnäytetyöprosessin alussa olen tutustunut Arenen (2020) opinnäytetyön eettisiin ohjeistuksiin. Niihin tutustumalla olen pystynyt varmistamaan, että toteutan opinnäytetyön eettisten periaatteiden mukaisesti. Arenen opinnäytetyön eettiset ohjeet pohjaavat tietonsa myös Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuun. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012, 6) on laatinut hyvien tieteellisten käytäntöjen ohjeen, jonka mukaan tutkimustyössä tulee noudattaa rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta sekä tulosten esittämisessä että arvioinnissa. Tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien tulee olla eettisesti kestäviä. Tutkimusta tehdessä täytyy ottaa huomioon toisten tutkijoiden tekemät tulokset ja kunnioittaa heidän tekemäänsä työtä viittaamalla oikeaoppisesti toisten tutkimuksiin. Tutkimuksen tuloksia julkaistaessa viestinnän tulee olla avointa ja vastuullista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Opinnäytetyö on julkista tietoa, ja se tallennetaan ensisijaisesti kaikille avoimeen Theseus-julkaisuarkistoon. (Arene ry 2020, 24.)

Tutkimuseettisiin periaatteisiin kuuluu tutkittavien henkilöiden ihmisarvon kunnioitus ja itsemääräämisoikeus. Näiden periaatteiden noudattamiseen auttaa, jos tutkija on tutustunut jo ennalta tutkittavien joukkoon. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 8.) Tutustuin jo ennen opinnäytetyön aloitusta tutkittavaan joukkoon tulevaisuusvalmentajan kautta. Hän kertoi yleisesti, kuinka nuoret ovat päätyneet työpajalle ja sitä kautta tulevaisuusvalmennukseen mukaan. Valmentaja kertoi, mitä he tekevät tutkimushetkellä ja mitkä ovat heidän mahdollisia päämääriään. Näiden tietojen perusteella pystyin laatimaan kyselyn, joka ei loukkaa ketään ja työstämään tämän opinnäytetyön tietopohjan, joka palvelisi työtäni mahdollisimman hyvin.

Tutkimukseen osallistumisen täytyy olla vapaaehtoista, ja osallistujan täytyy saada tietää esimerkiksi henkilötietojen käsittelystä. Myös tutkimuksen tavoite ja tarkoitus on tuotava osallistujille tarpeeksi selvästi esille. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 8). Henkilötiedoilla tarkoitetaan kaikkia tietoja, joista henkilö on tunnistettavissa (Arene ry 2020, 18). Opinnäytetyössä ei käsitellä kyselyyn osallistuneiden tulevaisuusvalmennettavien nuorten henkilötietoja ollenkaan. Kysely on täysin anonyymi, koska henkilötiedot eivät ole oleellisia tutkimuksen kannalta. Kyselylomakkeen alussa on myös kerrottu kyselyn tavoitteesta ja tarkoituksesta ja välitetty osallistujille tieto anonymiteetin säilymisestä.

Tutkimusluvut ja yhteistyösopimukset täytyy hoitaa ammattikorkeakoulun, työelämäkumppanin ja opiskelijan välillä. Tutkimuslupa tulee hakea organisaatiolta, jotta opinnäytetyö on mahdollista toteuttaa. Yhteistyösopimus puolesta kirjoitetaan kaikkien kolmen osapuolen välillä, jotta opinnäytetyöhön liittyvät pelisäännöt ovat tiedossa kaikilla ja niistä on yhteisesti sovittu. (Arene ry 2020, 21.) Jo heti opinnäytetyöprosessin alussa lupa- ja sopimusasiat oli hoidettu kuntoon Lahden diakonialaitoksen kanssa ja sen kanssaan oli sovittu yhteisistä asioista.

Opinnäytetyön luotettavuus

Oleellinen osa laadullista tutkimusta on tutkimuksen uskottavuuden ja luotettavuuden arviointi. Laadullisen tutkimuksen tulokset eivät voi olla sattumanvaraisia ja käytettyjen tutkimusmenetelmien on oltava sellaisia, että niillä voidaan tutkia sitä, mitä on tarkoituskin tutkia. (Jyväskylän yliopisto 2010.) Tuomi ja Sarajärvi (2018, 235–239) ovat myös tehneet oman listauksen helpottamaan tutkimuksen arviointia: Tärkeää on pohtia, mitä on tutkimassa ja miksi. On hyvä pohtia, mikä on oma näkemys tutkimuksen tärkeydestä ja onko oma käsitys kenties muuttunut tutkimuksen aloittamisesta. On hyvä myös tiedostaa aineiston keruumenetelmien toimivuus ja mahdolliset ongelmat. Tämän opinnäytetyön osalta voi todeta sen, että tutkimus olisi entistä luotettavampi, jos olisin saanut kaikki tulevaisuusvalmennettavat nuoret vastaamaan kyselyyn. Nyt opinnäytetyö sisältää kuitenkin enemmistön mielipiteen, mutta ei voida tietää, mitä neljä nuorta, jotka eivät osallistuneet kyselyyn, ajattelevat.

Tutkimuksen luotettavuuteen liittyvät myös tutkimuksen tiedonantajat, tutkijan ja tiedonantajien suhde sekä tutkimuksen kesto eli millaisella aikataululla tutkimus on tehty (Tuomi & Sarajärvi 2018, 237–239). Opinnäytetyössä ei päässyt syntymään mitään suurempaa suhdetta osallistujiin. Osallistujat olivat kuitenkin tietoisia, kuka kyselyn teettää, miksi se tehdään ja mitä opinnäytetyöllä olisi tarkoitus saada aikaiseksi. Opinnäytetyön aikataulu oli melko tiukka. Tulevaisuusvalmennettavilla nuorilla on kuitenkin ollut riittävästi aikaa vastata kyselyyn, koska kyseessä ei ollut pitkä kysely. Kysely oli avoinna vastaajille puolitoista viikkoa ja tulevaisuusvalmentaja muistutteli valmennettavia nuoria aika ajoin kyselyyn vastaamisesta.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttavat aineiston analyysi eli se, miten analysointi suoritettiin, miten tuloksiin ja miten johtopäätöksiin päädyttiin. Myös luotettavuutta on tärkeä arvioida ja tuoda esiin, miksi tutkimus on luotettava ja hyödynnettävissä. Tutkimuksen raportoinnissa on kiinnitettävä huomiota siihen, kuinka tuloksia on analysoitu. Tutkijan tulee siis yksityiskohtaisesti kertoa, miten tutkimus on tehty ja raportin on oltava selkeä kuvaus tutkimusprosessista. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 239–240.) Opinnäytetyössä yritetään lähteisiin pohjaten perustella opinnäytetyön kohde ja sen merkittävyys. Tulokset raportoitiin juuri

sellaisina, kuin ne on saatu, ja johtopäätökset perustettiin aiempaan tutkittuun tietoon ja tulevaisuusvalmennettävien nuorten vastauksiin.

8.3 Jatkotutkimusideat ja hyödynnettävyys.

Jos tulevaisuusvalmennuspilotointi saa jatkoa, olisi mielenkiintoista saada lisää tietoa sen vaikuttavuudesta koulupudokkaiden määrään ja nuorten opinnoissa menestymiseen. Mielenkiintoista olisi nähdä, kuinka monelle tulevaisuusvalmentajasta on ollut apua opintojen loppuun saattamisessa. Opinnäytetyössäni tähän aiheeseen liittyen pystyttiin kysymään nuorilta vain, uskovatko he tulevaisuusvalmennuksen auttavan saamaan tutkinnon päätökseen. Kaikki eivät osanneet tässä vaiheessa vielä vastata kysymykseen, joten mielenkiintoista olisi tietää myöhemmin, autoiko valmennuksessa mukana olo.

Tulevaisuusvalmennus on ollut kaiken kaikkiaan hieno keksintö tukea ja auttaa nuoria ja etenkin niitä, jotka ovat jo kerran päättäneet jättää jonkin koulutuksen kesken ja halunneet tavoitella jotain uutta, mutta omat voimavarat eivät siihen ehkä yksin riittäisi. Aikuisesta tuesta opintiellä on iso apu. Oppilaitoksilla itsellään tuntuu olevan melko vähän resursseja auttaa heikoimmassa asemassa olevia nuoria. Olisikin hyvä lähteä kehittämään enemmän auttavia tahoja oppilaitoksille ja lisätä resursseja oppilashuoltoon niin, että jokaisella kunnalla olisi samat edellytykset kiinnittää huomiota nuorten hyvinvointiin oppilaitoksissa.

Toivottavasti Lahden diakonialaitoksen pilottihanke tulevaisuusvalmennuksesta saisi jatkoa ja samankaltaista toimintaa saataisiin laajennettua muuallekin Suomeen. Lahden diakonialaitos voi hyödyntää tämän opinnäytetyön tuloksia sen omassa kehittämistyössä niin tulevaisuusvalmennuksessa kuin muissakin mahdollisissa toimissa.

Lähteet

Aaltonen, S., Berg, P. & Ikäheimo, S. Nuoret luukulla. Nuorisotutkimusseura. Viitattu 12.5.2021. Saatavissa: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuoretluukulla.pdf>

Arene ry. 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 23.5.2021. Saatavissa: <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf? t=1578480382>

Bamming, R. 2017. Työpajatoiminta 2016. Aluehallintovirasto. Viitattu 12.5.2021. Saatavissa: file:///C:/Users/tanja/Downloads/ty_pajatoiminta_2016.pdf

European commission. 2020. Poverty and social exclusion. WWW-sivu. Viitattu 10.5.2021. Saatavissa: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=751&langId=en>

Heino, T., Eronen, T., Kataja, K., Kestilä, L., Känkänen, P., Paananen, R., Pösö, T. & Rainio, A. 2013. Suojassa, syrjässä, selvinneenä – huostaan otetut ja sijoitetut lapset Suomessa. Teoksessa Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (toim.) Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. E-kirja. Gaudeamus. Nextory.

Hallikainen, K. 2011. Kenen vastuu? Pro-gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 12.5.2021. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/26700/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201103231919.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Hänninen, K. 2014. Työpajanuorten kokemus ja unelma työelämästä. Teoksessa Werde-Jäntti, M. (toim.) Nuoruus toisin sanoen. Tampere: Juvenes Print – SuomenYliopistopaino Oy, 122–133.

Into ry. 2020. ”Tuntui jossain kohti, että miut on jätetty ihan yksin selviämään.” Kohdennetun nuorisotyön nuoret & opintojen keskeytyminen -raportti. Into – etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry.

Into – Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta RY. 2021. Työpajatoiminta Suomessa. Viitattu 12.5.2021. Saatavissa: <https://www.intory.fi/tools/tyopajatoiminta-suomessa/>

Jerohin, M. 2012. Työpaja mahdollisuutena? Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 14.5.2021. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37300/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201202021115.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Jyväskylän yliopisto. 2015. Laadullinen tutkimus. Jyväskylän yliopiston verkkojulkaisu. Viitattu 14.5.2021. Saatavissa: <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>

Kajantie, E., Hovi, P., Eriksson, J., Laivuori, H., Andersson, S. & Räikkönen, K. 2013. Alkaako syrjäytyminen jo kohdussa? Teoksessa Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (toim.) Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. E-kirja. Gaudeamus. Nextory.

Kallio, K.P., Stenvall, E., Bäcklund, P. & Häkli, J. 2013. Arjen osallisuuden tukeminen syrjäytymisen ehkäisemisen välineenä. Teoksessa Reivinen, J. & Vähäkylä, L. (toim.) Ketä kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. E-kirja. Gaudeamus. Nextory.

Koivisto, P., 2021. Nuorten työpajoilla on nyt hyvä vauhti päällä. Etelä-Suomen sanomat 10.5.2021, 4–5.

Lahden Diakonialaitos. 2021. Sote-työpaja Stoori. Dila. Viitattu 13.5.2021. Saatavissa: <https://dila.fi/sote-tyopaja-stoori/>

Lahden Diakonialaitos. 2021. Työtä hyvän elämän puolesta. Dila. Viitattu 13.5.2021. Saatavissa: https://dila.fi/dila_lahden_diakonialaitos/

Lahden Diakonialaitos. 2021. Tulevaisuusvalmentaja. Dila. Viitattu 13.5.2021. Saatavissa: <https://dila.fi/tyoelamavalmennus-ja-koulutus-tulevaisuusvalmentaja/>

Marttunen, M., Haravuori, H. & Santalahti, P. 2014. Lasten ja nuorten mielenterveys ja syrjäytyminen. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti. Viitattu 9.5.2021. Saatavissa: [file:///C:/Users/tanja/Downloads/48317-Kirjoitus%20\(sis%C3%A4lt%C3%A4en%20ydinasiat,tiivistelm%C3%A4t%20&%20asiasanat\)-38213-1-10-20141201.pdf](file:///C:/Users/tanja/Downloads/48317-Kirjoitus%20(sis%C3%A4lt%C3%A4en%20ydinasiat,tiivistelm%C3%A4t%20&%20asiasanat)-38213-1-10-20141201.pdf)

Myrskylä, P. 2011. Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelujen ulkopuolella. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 10.5.2021. Saatavissa: <https://tem.fi/documents/1410877/3346190/Nuoret+ty%C3%B6markkinoiden+ja+opiskelun+ulkopuolella+17032011.pdf>

Nuorisolaki 1285/2016

Nurmi, J-E. 2011. Miksi nuori syrjäytyy? Niilo Mäki -säätio. Viitattu 10.5.2021. Saatavissa: <https://bulletin.nmi.fi/wp-content/uploads/2011/04/Nurmi.pdf>

Partanen-Sainio, P. 2021. Tulevaisuusvalmentaja. Lahden Diakonialaitos. Haastattelu 17.3.2021.

Pasto, M. 2016. Syrjäytymistä ehkäisemässä – Toimintatutkimus nuorten ryhmämuotoisesta kuntouttavasta työtoiminnasta ja tehostetun tuen palvelusta. Tampereen yliopisto.

Progradu-tutkielma. Viitattu 9.5.2021. Saatavissa: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100119/gradu07335.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Pekkarinen, E & Myllyniemi, S. 2017. Opin polut ja pientareet. Nuorisobarometrin julkaisuja. Nuorisotutkimusseura. Viitattu 23.5.2021. Saatavissa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2018/03/Nuorisobarometri_2017_WEB.pdf

Ristikari, T., Törmäkangas, L., Lappi, A., Haapakorva, P., Kiilakoski, T., Merikukka, M., Hautakoski, A., Pekkarinen, E. & Gissler, M. 2016. Suomi nuorten kasvuympäristönä. Nuorisotutkimusseura ry. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 12.5.2021. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131119/URN_ISBN_978-952-302-712-1.pdf?sequence=1

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 18.5.2021. Saatavissa: <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2020. Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen. WWW-sivu. Viitattu 9.5.2021. Saatavissa: <https://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyden-ehkaisy>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2020. Työryhmä: Koronaepidemian vaikutukset lasten hyvinvointiin on korjattava – erityinen huomio eriarvoisuuden torjuntaan. Verkkotiedote. Viitattu 7.5.2021. Saatavissa: <https://stm.fi/-/tyoryhma-koronaepidemian-vaikutukset-lasten-hyvinvointiin-on-korjattava-erityinen-huomio-eriarvoisuuden-torjuntaan>

THL. 2021. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Viitattu 10.5.2021. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/nuorten-syrjaytymisen-ehkaisy>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. E-kirja. Tammi. Nextory.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 23.5.2021. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakkoarviointi Suomessa. Viitattu 23.5.2021. Saatavissa: https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakkoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Valtakunnallinen työpajayhdistys. 2017. Työpajatoiminta. Esite. Viitattu 14.5.2021. Saatavissa: file:///C:/Users/tanja/Downloads/esite_tyo_pajatoiminta_2017_verkkoon.pdf

Valtioneuvosto. 2020. Lasten ja nuorten hyvinvointi koronakriisin jälkihoidossa. Valtioneuvoston julkaisuja 2020:21. Viitattu 7.5.2021. Saatavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162318/VN_2020_21.pdf?sequence=7&isAllowed=y

Valtiontalouden tarkastusvirasto. 2020. Nuorten työpajatoiminnan vaikuttavuus ja etsivän nuorisotyön resurssit ja tehokkuus. VTV. Viitattu 13.5.2021. Saatavissa: <https://www.vtv.fi/app/uploads/2020/02/VTV-Tarkastus-2-2020-Nuorten-tyopajatoiminnan-vaikuttavuus-ja-etsivan-nuorisotyon-resurssit-ja-tehokkuus.pdf>

Vauhkonen, T. & Hoikkala, T. 2020. Syrjäytymisen lasku. Nuorisotutkimusseura. Verkkójulkaisuja 153. Viitattu: 14.5.2021. Saatavissa: https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/syrjaytymisen_lasku.pdf

Yle. 2019. Syrjäytyneiden nuorten määrä on laskenut, syrjäytyneitä silti yhä 60 000 – ministeri pitää tärkeänä "yhden luukun" palveluita. Yle-uutiset. Viitattu 10.5.2021. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-10652582>

Liite 1. Tulevaisuusvalmennettaville nuorille tehty kysely

DILAN TULEVAISUUSVALMENNUS

Olen sosionomi opiskelija ja kysely on osa opinnäytetyötäni, jonka toteutan Dilan tulevaisuusvalmennukselle. Tarkoituksena on kerätä teidän tulevaisuusvalmennuksessa mukana olevien nuorten kokemuksia tulevaisuusvalmennuksesta etäopiskelun aikana ja mahdolliset kehittämisideat ja -tarpeet tulevaisuusvalmennuksen jatkoa ajatellen.

 Toivon, että vastaisit kyselyyn mahdollisimman kattavasti. Kysely ei ole pitkä eikä se vie paljon aikaa. Kysely on täysin anonyymi.

Pakolliset kentät merkitään asteriskilla (*) ja ne tulee täyttää lomakkeen viimeistelemiseksi.

Taustatiedot

1. Kuinka usein olet ollut yhteydessä tulevaisuusvalmentajaan? *

- Kerran kuukaudessa tai harvemmin
- Noin kahden viikon välein
- Noin kerran viikossa
- Useamman kerran viikossa

2. Millaisissa asioissa tulevaisuusvalmentaja on sinua auttanut? *

Etäopiskelun aika

3. Miten olet kokenut etäopiskelun korona-aikana? Kerro omat kokemuksesi etäopiskelusta

yleisesti (motivaatio, yksinäisyys, rankkuus). *

--

4. Mikä on ollut kaikkein haastavinta korona-ajassa ja etäopiskelussa? *

5. Onko tulevaisuusvalmentajasta ollut apua etäopiskelun aikana? *

- Kyllä
- Ei

Kysymyksen säännöt

Onko tulevaisuusvalmentajasta ollut apua etäopiskelun aikana?

Kyllä

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Millaista apua olet saanut opintoihin liittyen?

Ei

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Millaista apua olisit kaivannut tulevaisuusvalmentajalta? Mieti, mistä tulevaisuusvalmentajan avusta olisit voinut hyötyä eniten, tai jos toivoisit jotain apuja olevan enemmän.

---

6. Millaista apua olet saanut opintoihin liittyen? *

Kysymyksen säännöt

Millaista apua olet saanut opintoihin liittyen?

Ei vielä kysymyssääntöjä

Kysymys Onko tulevaisuusvalmentajasta ollut apua etäopiskelun aikana? on Näytä kysymyksiä sääntö tälle kysymykselle

7. Millaista apua olisit kaivannut tulevaisuusvalmentajalta? Mieti, mistä

tulevaisuusvalmentajan avusta olisit voinut hyötyä eniten, tai jos toivoisit jotain apuja olevan enemmän. *

Kysymyksen säännöt

Millaista apua olisit kaivannut tulevaisuusvalmentajalta? Mieti, mistä tulevaisuusvalmentajan avusta olisit voinut hyötyä eniten, tai jos toivoisit jotain apuja olevan enemmän.

Ei vielä kysymyssääntöjä

Kysymys Onko tulevaisuusvalmentajasta ollut apua etäopiskelun aikana? on Näytä kysymyksiä sääntö tälle kysymykselle

8. Uskotko tulevaisuusvalmennuksesta olevan apua, jotta saat suoritettua nykyiset opintosi loppuun? Perustele vastauksesi. *

9. Millaista apua kaipaisit tulevaisuusvalmentajalta jatkossa? *

Kehittämiskohteita

10. Miten kehittäisit tulevaisuusvalmennusta? (Voit valita useamman vaihtoehdon) *

- Tapaamisia tulevaisuusvalmentajan kanssa voisi olla useammin.
- Lisää yhteistyötä tulevaisuusvalmentajan ja oppilaitoksen välille.
- Toivoisin, että tulevaisuusvalmentajalla olisi enemmän valmiuksia auttaa erilaisissa asioissa esim. koulutehtäviin liittyen.
- Jotain muuta, mitä?

Kysymyksen säännöt

Miten kehittäisit tulevaisuusvalmennusta? (Voit valita useamman vaihtoehdon)

Tapaamisia tulevaisuusvalmentajan kanssa voisi olla useammin.
Ei vaihtoehdon sääntöjä

Lisää yhteistyötä tulevaisuusvalmentajan ja oppilaitoksen välille.
Ei vaihtoehdon sääntöjä

Toivoisin, että tulevaisuusvalmentajalla olisi enemmän valmiuksia auttaa erilaisissa asioissa esim. koulutehtäviin liittyen.
Ei vaihtoehdon sääntöjä

Jotain muuta, mitä?

Sääntö: Näytä kysymyksiä

Jos vaihtoehto on valittu Näytä kysymyksiä Mitä kehittäisit? Kerro, omillasanoin mitä kehittäisit tulevaisuusvalmennuksessa

11. Mitä kehittäisit? Kerro, omiansain mitä kehittäisit tulevaisuusvalmennuksessa. *

Kysymyksen säännöt

Mitä kehittäisit? Kerro, omiansain mitä kehittäisit tulevaisuusvalmennuksessa.

Ei vielä kysymyssääntöjä

Kysymys Miten kehittäisit tulevaisuusvalmennusta? (Voit valita useamman vaihtoehdon) on

Näytä kysymyksiä sääntö tälle kysymykselle